

Kongsberg – fellesskap i vekst

Kommuneplanens samfunnsdel
med arealstrategi 2026-2040
Kongsberg kommune

Høringsutkast 18.08.2025

Innhold

Hva er en kommuneplan?	3
Et samfunn i vekst – med nye muligheter	4
Noen fakta om Kongsberg	5
Kongsberg i verden	6
FNs bærekraftsmål	7
Folkehelse i alt vi gjør	8
Samfunnsflokke	9
Fra samfunnsflokke til felles mål	10
Mål 1	11
Mål 2	12
Mål 3	13
Mål 4	14
Mål 5	15
Mål 6	16
Ung i Kongsberg	17
Hvordan skal kommunen jobbe for å nå målene?	18
Arealstrategi for Kongsberg	20
Strategikart	21
Arealstrategi – samfunnsdialog og samarbeid om byutvikling	22
Arealprinsipper	23
Kommuneplanens rolle	25
Hvordan følges KPS opp?	26
Samskaping og medvirkning	27
Forklaringer på ord og begreper som er brukt i kommuneplanens samfunnsdel	28

Hva er en kommuneplan?

Kommuneplanen er det øverste styringsdokumentet i en kommune.

Det er lovpålagt for alle kommuner å ha en kommuneplan. Den består av en samfunnsdel og en arealdel.

Hva er kommuneplanens samfunnsdel?

Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) er en plan for hvordan kommunen skal utvikle seg framover. Samfunnsdelen har langsiktige mål som forteller hvilken retning vi vil at kommunen og samfunnet skal utvikle seg.

Hva er kommuneplanens arealdel?

Kommuneplanens arealdel (KPA) viser hvordan kommunen skal disponere arealer gjennom for eksempel å bygge nye boliger, veier, parker, lekeplasser og infrastruktur. Arealdelen bygger videre på samfunnsdelen. KPA gir konkrete føringer for utvikling og viser hvordan arealene i kommunen skal disponeres.

Hva er det viktigste i ny KPS?

Det viktigste i planen er samfunnsmålene. Disse krever innsats og samarbeid fra alle kommunale virksomheter, men også at hele samfunnet er med på laget. Kommuneplanen skal være gjennomgående i kommunen fra KPS til budsjett og tildelingsbrev. Planen setter rammene, målene når vi sammen.

Hva er en arealstrategi?

Arealstrategien viser koblingen mellom ønsket samfunnsutvikling og arealbruk. Sammen med KPA skal den bidra til å sikre en helhetlig og langsiktig forvaltning av kommunens arealer. Arealstrategien består av et sett prinsipper og et kart som konkretiserer samfunnsmålene i KPA. Den viser ambisjoner for arealutviklingen i Kongsberg og sammenhengen mellom infrastrukturtiltak og byutvikling.

Hva er kunnskapsgrunnlaget for KPS?

KPS bygger på et stort kunnskapsgrunnlag, blant annet planstrategi ([lenke](#)) ++

Hvordan skal KPS følges opp?

KPS skal følges opp i kommunens videre arbeid og planer. KPS gir en overordnet retning og alle andre samfunnsplaner skal bidra til å oppnå målene i KPS. Finansering blir sikret gjennom budsjettet, som er handlingsdelen til KPS.

Et samfunn i vekst – med nye muligheter

Kongsberg har vært i vekst og utvikling siden byen ble grunnlagt i 1624. Bortsett fra noen korte kriseperioder, har samfunnet vært preget av stabilitet og fremgang. Det har skapt trygghet og forutsigbarhet for både innbyggere og næringsliv.

I dag opplever industrien på Kongsberg en ny vekstperiode. Økt etterspørsel etter forsvarsprodukter gir sterk vekst i antall arbeidsplasser. Den viktigste oppgaven for kommunen og lokalsamfunnet fremover, er å sørge for at denne jobbveksten fører til økt tilflytting. Slik kan vi sikre at bedriftene får den kompetansen de trenger – også på lang sikt.

Samtidig må vi møte nye behov. Flere ønsker å bo urbant, mangfoldet i befolkningen øker, og det er behov for mer liv i sentrum. Alt dette må skje med respekt for Kongsbergs historiske og kulturelle verdier.

Det er realistisk å oppnå betydelig befolkningsvekst innen 2040, hvis vi lykkes med denne utviklingen.

Industrien i Kongsberg har en lang tradisjon for å løse komplekse oppgaver under krevende forhold – fra gruvedrift i fjellet til avansert teknologi under vann og ute i verdensrommet. I dag leverer Kongsbergindustrien høyteknologiske løsninger som blant annet bidrar til økt sikkerhet, bedre beredskap og bærekraftige løsninger – innen forsvar, energi, transport og miljø.

For at denne utviklingen skal fortsette, må Kongsberg være et attraktivt sted å bo og leve. Vi må gå fra spredt bystruktur til en mer konsentrert by, bygge etter prinsippene for en kompakt by, hvor vi sikrer kvalitet, mangfold og et levende byliv. Samtidig må og kan vi tilby bokvalitet for de som ønsker en mer landlig livsstil med bygdekvaliteter i de rurale delene av kommunen.

Noen fakta om Kongsberg

Kongsberg ligger i Buskerud fylke og har et samlet areal på 792 km².

Av dette er 78% skog, 15% vann, 5,1% jordbruk, og 2,7% bebyggt areal.

Kommunen har 29 011 innbyggere (per 1. januar 2025) og befolkningstettheten er 38 innbyggere per km².

Tettstedet Kongsberg har 23 500 innbyggere og et areal på 13 km².

Befolkningen vokste med 1,3% siste år.

40 % av innbyggerne har høyere utdanning, noe som er over landsgjennomsnittet. Mange har også fagbrev eller teknisk utdanning, noe som gir en sterk kompetanseprofil i arbeidslivet.

Kongsberg har et rikt og mangfoldig kulturliv. **Kongsberg Jazzfestival** er internasjonalt anerkjent og har vært arrangert hvert år siden 1964. Festivalen trekker både artister og publikum fra hele verden. **Glogefestspillene** byr på klassiske konsertopplevelser i Kongsberg kirke.

Kongsberg er også vertskap for **Kongsberg Agenda**, en av Norges største næringspolitiske møteplasser, som samler politikere, næringsliv og organisasjoner fra hele landet.

Kulturlandskapet og naturen rundt byen er unikt. Gruveåsen, med Kongsberg Sølvverk og tilhørende kulturminner, er Norges største fredede kulturmiljø i areal. Området brukes aktivt til friluftsliv som tur, sykling og orientering og gir innbyggerne kort vei til naturopplevelser året rundt.

Kongsberg i verden

Kongsberg er en liten by med et stort globalt fotavtrykk. Med en av Europas mest avanserte industri-klynger og et sterkt internasjonalt nettverk er virksomhetene her viktige teknologipartner for industri og myndigheter verden over. I 2025 kommer hele 5 % av Norges fastlandseksport fra Kongsberg, og over 80 % av Kongsberg Gruppen ASAs omsetning kommer fra internasjonale markeder. Teknologien fra Kongsberg brukes på alle kontinenter.

Kongsbergsamfunnet er vertskap for en verdensledende industri innen bransjer som maritim, subsea, forsvar, romfart, luftfart, bildeler, energi og logistikk.

Kongsberg Teknologipark er et av Europas mest avanserte industrimiljøer. Bedriftene i parken utvikler banebrytende løsninger som setter standarder i en rekke globale markeder og deltar eksempelvis i prosjekter som ESA-romfartsprogrammer, NATO-initiativer og utvikling av internasjonal missilteknologi.

Kongsberg er en teknologisk verdiskaper i en urolig verden. Med satsing på datasikkerhet, kunstig intelligens og grønn omstilling bygger byen globale konkurransefortrinn og posisjonerer seg som en strategisk partner for internasjonal industri og myndigheter. Strategien Kongsberg Agenda 2025 fremhever byens rolle som vertskap for industrien og som et viktig knutepunkt for nasjonal og internasjonal verdiskaping. Teknologibyen Kongsberg er kanskje Norges viktigste teknologityngdepunkt. I et uforutsigbart og endret verdensbilde bidrar bedriftene her til sikkerhet, miljøovervåking, klimagassreduksjoner og energieffektivisering.

Samtidig er Kongsberg en aktiv partner i nasjonalt og regionalt samarbeid. Byen samarbeider tett med blant annet statlige myndigheter, fylkeskommuner og Kongsbergregionen for å sikre helhetlige løsninger for arealbruk, infrastruktur, næringsutvikling og kompetansebygging. Det sterke samarbeidet på tvers av nivåer gjør det mulig å forene lokale behov med nasjonale prioriteringer og internasjonale muligheter.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er De forente nasjoners (FN) felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. De består av 17 hovedmål og 169 delmål. Bærekraftsmålene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn.

Bærekraftsmålene er et rammeverk for å møte de store utfordringene vi står overfor, og de dekker store deler av kommunens ansvarsområder. De ligger til grunn for samfunns- og arealplanleggingen i Kongsberg, og vi jobber hver dag for å nå målene.

For å løse fremtidens utfordringer blir samarbeid og tverrfaglighet stadig viktigere. Bærekraftsmål 17 – Samarbeid for å nå målene – er særlig viktig for oss, og våre seks samfunnsmål gir en struktur for dette samarbeidet.

Bærekraftsmålene er tett knyttet til de samfunnsflokene Kongsberg står overfor.

Folkehelse i alt vi gjør

Folkehelse handler om befolkningens helsetilstand og hvordan den fordeler seg. Helsetilstanden påvirkes av et bredt spekter av faktorer – sosiale, miljømessige og økonomiske. For å sikre god helse og livskvalitet for alle innbyggere i Kongsberg kommune må vi tenke helhetlig og samarbeide på tvers av sektorer. Folkehelsearbeidet må være kunnskapsbasert, slik at innsatsen rettes mot områdene der den kan ha størst effekt.

Tradisjonelt har folkehelsearbeidet hatt hovedfokus på å forebygge sykdom og skader. I dag er det økende oppmerksomhet om helsefremming og livskvalitet. Som kommune har vi et samfunnsansvar for å legge til rette for at det skal være enkelt å ta helsevennlige valg – for alle.

Sosial ulikhet betyr at mennesker har ulike muligheter i livet, avhengig av faktorer som oppvekstmiljø, familieøkonomi, utdanning og sosiale nettverk. Noen har lettere tilgang til god helse, trygge boforhold og arbeid, mens andre møter større hindringer. Sosial ulikhet er både et folkehelse- og levekårsproblem. Det utfordrer prinsippet om like rettigheter til god helse og livskvalitet, og kan på sikt påvirke samfunnets økonomiske bærekraft. Derfor må vi jobbe målrettet for å utjevne forskjeller og sikre like muligheter – uavhengig av bakgrunn.

I det store bildet har Kongsberg god folkehelse, med høy livskvalitet og lang levealder. Likevel finnes det sosial ulikhet også her, og enkelte områder i kommunen har større levekårsutfordringer enn andre. I årene som kommer vil det være viktig å både opprettholde og forbedre folkehelsen. Dette innebærer å ha et folkehelseperspektiv på mange samfunnsområder – fra byplanlegging og oppvekstvilkår til tilrettelegging for gange og sykling, møteplasser på tvers av generasjoner, gode idretts- og kulturtilbud og et inkluderende arbeidsliv.

Gjennom samarbeid, kunnskap og engasjement kan vi skape et Kongsberg der alle har reelle muligheter til å leve gode og sunne liv.

Samfunnsfloker

Hva er en samfunnsfloke?

En samfunnsfloke er en kompleks utfordring der verken problemet eller løsningen er klart avgrenset. Forståelsen av hva som er selve problemet kan dessuten endre seg over tid. Floker opptrer ofte i sammenheng, påvirker hverandre gjensidig og har sjelden en tydelig slutttilstand. En løsning på én del av utfordringen kan også føre til nye problemer eller målkonflikter andre steder.

Den demografiske utfordringen

En kraftig økning i andelen eldre gjør at kommunen vil få flere som har behov for tjenester, og færre som kan yte og finansiere tjenestene. Deler av befolkningen står utenfor arbeidslivet, og en utfordring er å få alle som kan jobbe, i arbeid.

Utenforskap

Altfor mange står utenfor arbeid, utdanning og fellesskap. Sosiale forskjeller skaper utrygghet og svekker både tillit og deltakelse. Dette fører til store kostnader for den enkelte og samfunnet. Årsakene til utenforskap er ofte sammensatte og krever samarbeid mellom ulike sektorer og tidlig forebygging.

Økende ulikhet

I Kongsberg er det tydelige sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggere i ulike deler av byen og kommunen. Forskjellene i samfunnet blir større og gir utslag i, blant annet, livskvalitet, helse, utdanning, deltakelse i arbeid, idrett, kultur og frivillighet.

Klima- og naturkrisen

Klimaendringene vil føre til flere og mer alvorlige naturhendelser. Dette krever tiltak for å redusere utslipp og å klimatilpasse kommunen, samtidig som vi må bevare og erstatte mer natur.

Trusler mot trygghet og samfunnssikkerhet

Samfunnet står overfor mange ulike utfordringer, som økende polarisering, terror, klimaendringer, digitale trusler og globale kriser. Dette krever ny kunnskap og bevissthet om truslene hos beslutningstakere og befolkning, sammen med tiltak som forebygger og reduserer skade.

Fra samfunnsfloker til felles mål

Gjennom samfunnsflokene vet vi hva utfordringene er. Nå må vi jobbe sammen mot seks felles mål for å løse dem.

Den demografiske utfordringen

1 3 4 5 6

Økende ulikhet

1 3 5 6

Klima- og naturkrisen

2 3 4 5

Utenforskap

1 3 5 6

Trusler mot trygghet og samfunnssikkerhet

2 5 6

Mål 1

Innbyggerne i Kongsberg opplever mestring og livskvalitet i alle livsfaser.

Mål 3

Kongsberg skal være en kommune folk ønsker å flytte til, bo i og bli værende i.

Mål 5

Kongsberg er et samfunn med tillit, trygghet og evne til å håndtere kriser

Mål 2

Kongsberg utvikles arealeffektivt og med lavest mulig klimagassutslipp

Mål 4

Kongsberg har et variert, nyskapende og bærekraftig næringsliv med høy kompetanse.

Mål 6

Kongsberg kommune er en kunnskapsbasert, endringsdyktig og samskapende organisasjon

Kongsberg er et godt sted å leve hele livet

Dette målet handler om:

At innbyggerne i Kongsberg skal oppleve trygghet, mestring og livskvalitet – gjennom hele livet.

For å lykkes må vi møte den demografiske utfordringen med inkluderende fellesskap, forebyggende tjenester og boligmiljøer som fungerer i alle livsfaser.

Vi må motvirke utenforskap, redusere sosiale forskjeller og styrke de strukturer som gjør det enklere å delta – i nærmiljø, fritid og samfunn. God helse skapes i hverdagen, og vi må bruke ressursene våre slik at flest mulig opplever tilhørighet, mening og livsglede.

Mål 1

**Innbyggerne i Kongsberg
opplever mestring og
livskvalitet i alle livsfaser.**

Strategiske føringer:

Tjenestene er forebyggende, koordinerte og tilgjengelige – på rett nivå og til rett tid.

Kommunens boligpolitikk fremmer sosial bærekraft og legge til rette for boliger tilpasset ulike livsfaser.

Vi styrker folkehelse og livskvalitet gjennom inkludering, fellesskap og lokal tilhørighet.

Nærmiljøet gir trygge rammer for hverdagsliv.

Kongsberg er et klimavennlig og arealeffektivt samfunn

Dette målet handler om:

Å møte klima- og naturkrisen gjennom arealbruk og utvikling som reduserer utslipp og tar vare på naturressurser. Vi må bygge tettere, bruke eksisterende områder smartere og utvikle løsninger som gjør det lettere å leve miljøvennlig i hverdagen.

Ved å redusere bilavhengighet og unngå nedbygging av natur og matjord, tar vi ansvar både lokalt og globalt.

Kongsberg skal vise at det er mulig å skape et klimavennlig samfunn uten å ofre livskvalitet, tilgjengelighet eller fremtidig handlingsrom.

Strategiske føringer:

Utbygging skal i hovedsak skje gjennom fortetting, arealeffektivisering og transformasjon innenfor eksisterende strukturer.

Arealbruk og transportplanlegging skal redusere bilavhengighet og støtte bærekraftig mobilitet.

Natur og matjord skal vernes mot nedbygging.

Kommunen skal redusere utslipp i egne virksomheter.

Kongsberg er et attraktivt og levende lokalsamfunn

Dette målet handler om:

Å gjøre Kongsberg til et sted folk velger – og forblir.

For å lykkes med rekruttering, tilflytting og trivsel må kommunen tilby kvaliteter som folk verdsetter: levende sentrum, sterke nærmiljø, tilgjengelig natur og gode møteplasser.

Vi må jobbe for byliv, kultur, studentmiljø og opplevelser som skaper tilhørighet, særlig for unge voksne.

Et attraktivt lokalsamfunn er også et inkluderende samfunn – der folk får være en del av noe større, og har lyst til å bidra.

Mål 3

Kongsberg er en kommune folk ønsker å flytte til, bo i og bli værende i.

Strategiske føringer:

Byliv og møteplasser bidrar til trivsel, livskvalitet og tilhørighet.

Sentrumsområder utvikles med høy kvalitet og mangfold i funksjoner og boligtyper.

Kongsbergsamfunnet jobber systematisk for å tiltrekke seg unge kreative talenter, og legger til rette for et godt studentliv i byen.

Vi legger til rette for et variert og robust arbeidsliv som gir muligheter for ulike grupper av innbyggere, og som styrker Kongsbergs attraktivitet som bosted

Tettsteder og nærmiljø er levende, grønne og tilgjengelige for alle.

Kultur, idrett og frivillighet er viktige deler av samfunnsutviklingen.

Bylivet styrkes gjennom satsing på sentrum, reiseliv og opplevelsesbasert næring.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

10 MINDRE ULIKHET

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Kongsbergsamfunnet er attraktivt for lokalisering og investering i lokale, nasjonale og internasjonale bedrifter.

Dette målet handler om:

At kongsbergsamfunnet videreutvikler sin rolle som vertskap for en av de viktigste industruklyngene i Norge.

For å sikre videre vekst og innovasjon, må vi fortsette å utvikle det godt etablerte samarbeidet mellom bedrifter, utdanning, forskning og kommune.

Vi må også sørge for at det finnes et utdanningstilbud, et boligtilbud og livskvalitet nok til at folk vil bo her – og delta i lokalsamfunnet.

Mål 4

Kongsberg har et variert, nyskapende og bærekraftig næringsliv med høy kompetanse.

Strategiske føringer:

Kommunen bidrar til at utdanningsmiljøene forblir og utvikler seg i Kongsberg i tråd med næringslivets behov.

Kommunen er pådriver for innovasjon og nyskaping, og bruker egne behov som drivkraft for verdiskaping.

Kommunen legger til rette for arbeidsplasser i industri, akademia og teknologi gjennom arealdisponering og samarbeid.

Kommunen støtter testarenaer og innovasjonsklynger innen helse, forsvar, energi og mobilitet.

Kommunen er en forutsigbar og løsningsorientert partner som legger til rette for lokal vekst og investeringer og kobler utdanning, forskning og arbeidsliv for å sikre kompetanse og rekruttering.

4 GOD UTDANNING

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Kongsberg er åpen, trygg og robust

Dette målet handler om:

At Kongsberg står i en særstilling med tanke på forsvarindustrien og -aktiviteten vi er vertskap for. Dette er industri av nasjonal og internasjonal betydning, og vi må være i stand til å håndtere konsekvensene dette gir.

Vi skal være et samfunn der trygghet og beredskap er et felles ansvar.

Kommunen skal forebygge, varsle og håndtere – men trygghet bygges også i hverdagen, mellom mennesker. Åpenhet, respekt og tilgjengelige tjenester er avgjørende, men det er også fellesskap, deltagelse og viljen til å bry seg.

I et robust lokalsamfunn vet folk hvordan de kan bidra - også til å trygge seg selv ved å ha egenberedskap - slik at kommunen kan hjelpe de som ikke kan klare seg alene i en krise.

Mål 5

Kongsberg er et samfunn med tillit, trygghet og evne til å håndtere kriser

Strategiske føringer:

Vi fremmer åpenhet, inkludering, toleranse og respekt.

Kommunen jobber systematisk og forebyggende med beredskap.

Det finnes gode rutiner for informasjon til innbyggere i hverdagen og i kriser.

Offentlige rom og tjenester er universelt utformet og tilgjengelige for alle.

Areal og bygg er klimatilpasset og sikre mot naturfare.

Vi bygger robust digital infrastruktur og cybersikkerhet.

4 GOD UTDANNING

5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE

6 RENT VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

16 FRED, RETTFERDIGHET OG VELFUNDERENDE INSTITUSJONER

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Kongsberg kommune utvikler seg sammen med samfunnet, og bygger tillit gjennom samarbeid

Dette målet handler om:

At vi som kommune må utvikle oss i takt med samfunnet vi er en del av. Når ressursene er strammere og behovene større, må vi bruke kunnskapen bedre, samarbeide mer på tvers og lære av det som virker. Det krever felles retning, tydelige prioriteringer og støtte i det daglige arbeidet.

Vi må ta i bruk teknologi og innovasjon, men også jobbe smartere sammen. En åpen og endringsdyktig organisasjon kjennetegnes av ansatte som bidrar aktivt – og av at vi tar ansvar for å utvikle oss sammen. For å lykkes må vi også være villige til radikale grep når det trengs – utfordre etablerte systemer, prøve nye løsninger og lære underveis.

Mål 6

Kongsberg kommune er en kunnskapsbasert, endringsdyktig og samskapende organisasjon

Strategiske føringer:

Vi tør å satse på radikale endringer og innovasjon, der vi utfordrer etablerte systemer og arbeidsformer, prøver ut nye løsninger og lærer av erfaringene

Vi jobber på tvers av sektorer og nivåer for helhetlige løsninger.

Vi legger til rette for samskaping med innbyggere, academia, frivillighet og næringsliv.

Kommunen bruker teknologi og innovasjon for å løse oppgaver bedre og mer effektivt.

Kongsberg kommune er en lærende organisasjon og har kultur for kontinuerlig utvikling, forbedring og nytenkning.

Ung i Kongsberg

Ungdom er en viktig del av Kongsbergsamfunnet – både nå og i framtiden. Gjennom medvirkning bidrar unge med perspektiver, erfaringer og ideer som utfyller kunnskapsgrunnlaget vårt og gir et mer helhetlig bilde av hva som skal til for å skape et godt lokalsamfunn.

Våren 2025 tok Ungdomsrådet initiativ til, planla og gjennomførte en ungdomspolitisk dag med deltakelse fra 30 ungdommer fra hele kommunen. De arbeidet med både langsiktige visjoner («drømmescenario») og konkrete forbedringsforslag innenfor transport, klima og miljø, kultur, idrett og fritid, skole og utdanning samt helse. Ungdommens innspill viser et tydelig engasjement for et mer bærekraftig, inkluderende og attraktivt Kongsberg, og deres innspill samsvarer godt med retningen i kommuneplanens samfunnsdel.

Kobling til samfunnsmålene:

- Mål 1 – Livskvalitet i alle livsfaser: Ungdommene vektla trygghet, inkludering, møteplasser, tilgjengelige fritidstilbud og lavterskel psykisk helsehjelp – tiltak som fremmer mestring og reduserer utenforskap.
- Mål 2 – Arealeffektivt og klimavennlig samfunn: Bedre kollektivtilbud, tryggere skoleveier, sykkelveier og avfallsortering er tiltak som støtter opp under grønn mobilitet og redusert miljøbelastning.
- Mål 3 – Attraktivt lokalsamfunn: Tilgang til kultur, idrett og møteplasser på tvers av skoler og bydeler styrker fellesskap og trivsel, og gjør Kongsberg mer attraktivt for unge å bo i.
- Mål 4 – Nyskapende og bærekraftig næringsliv: Ungdommens drømmescenarioer inkluderer teknologiske løsninger for energi, klima og vann, og understreker verdien av å koble utdanning, næringsliv og bærekraft.
- Mål 5 – Tillit, trygghet og beredskap: Ønsket om trygge skoleveier, universell utforming og nærhet til helsetjenester bidrar til et mer robust lokalsamfunn.
- Mål 6 – Kunnskapsbasert, samskapende organisasjon: Ungdomsdagen viser at medvirkning gir konkrete forslag og ny innsikt, og at kommunen må fortsette å involvere unge i planlegging og utvikling.

Ungdommens prioriteringer er en påminnelse om at tiltak som styrker inkludering, miljøvennlige løsninger, gode møteplasser og likeverdig tilgang til tjenester, bidrar til å nå samfunnsmålene for hele kommunen. Kongsberg skal være et sted der unge har reelle muligheter til å forme fremtiden – og lyst til å være en del av den.

Hvordan skal kommunen jobbe for å nå målene?

Ingen enkelt sektor eller virksomhet kan løse samfunnsflokene alene, og kompleksiteten i hver floke krever at hele samfunnet trekker i samme retning for å finne en felles løsning. For å lykkes med å skape endringer i samfunnet og løse flokene, er vi nødt til å ha store ambisjoner og samtidig ha tro på at nye grep bidrar til nye løsninger.

Kongsberg skal bygge videre på det som allerede fungerer godt, men vi må også prøve å tenke nytt på tvers av samfunnssektorer og forvaltningsnivå. For å møte komplekse utfordringer som utenforskap, klimaendringer og demografisk ubalanse, må vi tørre å prøve nye løsninger, våge å stå i usikkerhet, og ikke være redd for å feile og lære av hver prosess, slik at vi kan jobbe smartere og bedre.

Våre seks felles samfunns mål skal gi retning for kommunens arbeid

Kommunen skal arbeide for alle innbyggerne, men kan ikke være alt for alle, hele tiden. Vi skal være mer tilgjengelig for dem som trenger det mest, nå og i fremtiden. Dette innebærer å gjøre prioriteringer av hva som er viktigst for Kongsberg, hva som skaper mest verdi og hvilke tiltak som bidrar til å nå samfunnsmålene og løse floker som klima- og naturkrisen, ulikhet og utenforskap. Våre seks felles samfunns mål gir retning for prioritering av arbeidet og viser de viktigste satsingsområdene for Kongsberg kommune. Målene er formulert bredt, slik at alle deler av kommunen skal kunne bidra til å oppnå disse.

Sammensatte utfordringer krever samarbeid på tvers

Siden ulike deler av kommunen sitter på ulike deler av løsningene på samfunnsflokene, må vi gå sammen for å sikre en helhetlig tilnærming. Med dette mener vi at det er viktig å tilrettelegge for at ulike aktører, som sitter med nødvendig og ulik innsikt, kan finne sammen for å løse utfordringene vi står overfor. Slik kan vi øke sjansene for å finne løsninger og beslutninger som treffer årsakene til flokene og samtidig sikre en mer effektiv ressursbruk.

For å finne nye løsninger må vi være nysgjerrige og klare for å løse oppgavene på nye måter. Dette skjer gjennom samarbeid og dialog med academia, næringsliv, innbyggere, frivillighet og andre lokale ressurser. Ved å ha en langsiktig og kontinuerlig tilnærming til målene og samfunnsflokene, blir det lettere å jobbe systematisk, kunnskapsbasert, målrettet og i fellesskap over tid for å løse kommunens og samfunnets viktigste utfordringer.

Velkjente utfordringer, nye arbeidsmåter

Målene vi jobber for gir retning for arbeidet, og samarbeidet med mange og ulike aktører skaper en arena for nye perspektiver. Hvilke aktører som trekkes inn, og formen på samarbeid, vil avhenge av type problemstilling vi skal løse. Vi mener derfor at den beste måten å jobbe på er å sette utfordringen først og så organisere arbeidet for å finne løsninger etter dette.

I fellesskap vil vi jobbe for å finne gode løsningsforslag som er kunnskapsbaserte, og vi finner frem til tiltak som er forankret i forskning, praksiserfaring og brukerinnsikt. Vi mener at det er sentralt i dette arbeidet å involvere flere nivåer i kommunen og sikre at viktig lokalkunnskap blir brukt i prosessene. Det er også svært viktig at de som blir berørt av utfordringene blir inkludert i arbeidet for å finne gode tiltak, og at «de stille stemmene» i Kongsbergsamfunnet også blir hørt.

Hvis vi skal lykkes med å løse felles samfunnsflokke, må vi anerkjenne at de er sammenvevde og ikke kan løses av én sektor alene. Felles mål, tiltak og resultatindikatorer vil kunne bidra til at de ulike sektorene som er med på å løse samfunnsflokene, trekker i samme retning og får insentiver til å samarbeide, også økonomisk. Gevinstrealisering og måling av gevinster kan derfor ikke lenger skje sektorvis.

En ny arbeidsmåte kan for eksempel være et tverrsektorielt samarbeid med utgangspunkt i en samfunnsfloke, hvor resultatet ikke nødvendigvis er en sluttrapport eller en tradisjonell plan. Mandatet kan være å levere et kunnskapsbasert sett av felles tiltak og resultatindikatorer inn i budsjettprosessene.

Kommunen bør hente inspirasjon og læring fra erfaringer med målrettede samfunnsoppdrag, også kalt «missions». Missions søker å løse store og komplekse samfunnsutfordringer med dristige og målbare satsinger. En slik tilnærming vil fungere ved å fokusere innsatsen på det viktigste ved arbeidet – tverrfaglig samarbeid og finne gode løsninger og tiltak på samfunnsflokene.

A photograph of a forest path. On the left, there is a low stone wall covered in moss, with several wooden posts leaning against it. The path is covered in dry pine needles and green grass. In the foreground, there are several white flowers with yellow centers. The background shows more trees and a fence. A yellow starburst shape is overlaid on the right side of the image, containing the text "Arealstrategi for Kongsberg".

Arealstrategi
for
Kongsberg

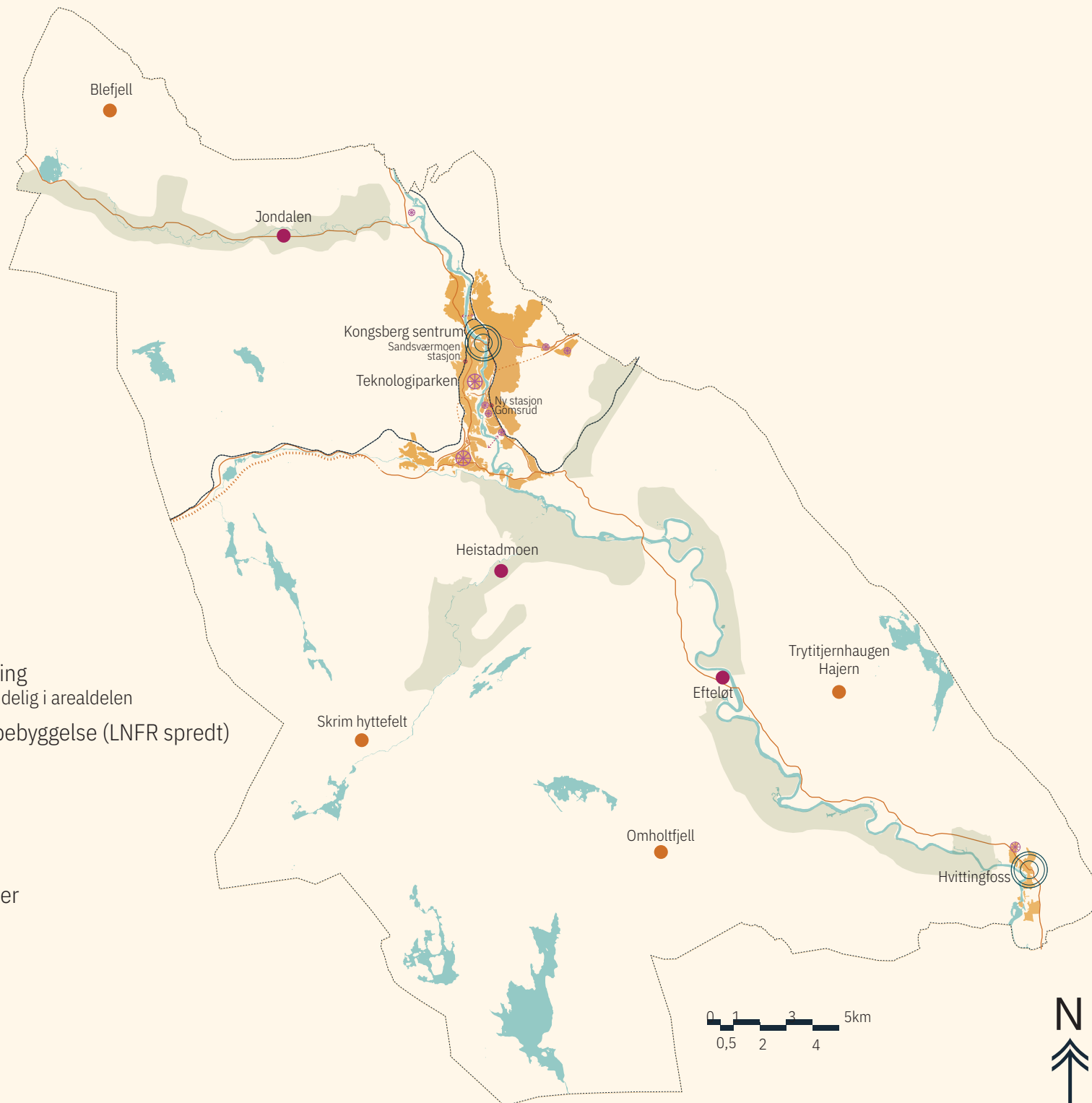
Strategikart

Tegnforklaring

- Områder for vekst og fortetting
Prinsippavgrensning. Fastsettes endelig i arealdelen
- Sone åpen for spredt nybebyggelse (LNFR spredt)
- Bygder
- Hytteområder
- Vei
- Jernbane
- Prioriterte utviklingsområder
- Prioriterte næringsområder

Ny infrastruktur

- Bru over Lågen
- E134 Meheia
- Jernbanestasjon

Arealstrategi – samfunnsdialog og samarbeid om byutvikling

Arealstrategien er vår felles retning for hvordan Kongsberg skal utvikle seg fysisk i årene som kommer. Den viser hvordan vi skal bruke arealene i kommunen for å nå samfunnsmålene, og den er førende for Kommuneplanens arealdel. Strategien gir et tydelig rammeverk for å håndtere vanskelige avveininger og sikre forutsigbarhet for alle som planlegger og utvikler Kongsberg.

Prinsippene i arealstrategien er utviklet på samme måte som samfunnsflokene: Vi har analysert hvilke utfordringer og muligheter vi står overfor, og hva vi må lykkes med for å skape et attraktivt, trygt og bærekraftig samfunn. Strategien peker både på hva vi skal prioritere – og hva vi skal unngå – når vi planlegger for vekst og utvikling.

Arbeidet har vært preget av samskaping og dialog. Kommunestyret har vært involvert i å utvikle strategien, og vi har hatt egne møter og verksteder med administrasjonen, lokalt næringsliv, gårdeiere, bygdelag og frivilligheten.

Arealstrategien skal være et aktivt verktøy. Ved å bruke prinsippene aktivt kan vi ta tydelige valg, sikre kvalitet i nye prosjekter og skape bedre sammenheng mellom samfunnsmål, arealplanlegging og investeringer.

Tre kategorier av prinsipper

Prinsippene i arealstrategien er delt i tre kategorier som brukes til å prioritere og tydeliggjøre kommunens retning:

Obligatoriske prinsipper:

Dette er absolutte føringer som alltid skal følges. De er avgjørende for å sikre langsiktig bærekraft og for å beskytte samfunnets grunnleggende verdier som natur, matjord, beredskap og sikkerhet.

Prioriterende prinsipper:

Disse prinsippene gir tydelige politiske prioriteringer når vi må velge mellom ulike alternativer. De skal veie tungt i planlegging og utviklingsprosjekter, og bidra til at vi når samfunnsmålene.

Støttende prinsipper:

Dette er prinsipper som styrker og utfyller de øvrige. De peker på kvaliteter som bidrar til trivsel, fellesskap og attraktivitet, og de skal legges til grunn når vi utformer og detaljplanlegger tiltak.

Arealprinsipper

Obligatoriske prinsipper:

- 1 Vekst og utbygging skal i hovedsak skje gjennom fortetting og transformasjon i eksisterende by- og tettsteder.

- 2 Nedbygging av matjord og natur skal minimeres, og kan kun skje dersom det er nødvendig for nasjonale interesser eller samfunnskritisk infrastruktur.

- 3 Infrastruktur og bygg skal planlegges for å tåle naturfarer som overvann, flom, tørke og skred.

- 4 Kritisk infrastruktur og arealbehov for beredskap og forsvar skal sikres i arealplanleggingen.

Mål 1

Innbyggerne i Kongsberg opplever mestring og livskvalitet i alle livsfaser.

Mål 2

Kongsberg utvikles arealeffektivt og med lavest mulig klimagassutslipp

Mål 3

Kongsberg skal være en kommune folk ønsker å flytte til, bo i og bli værende i.

Mål 4

Kongsberg har et variert, nyskapende og bærekraftig næringsliv med høy kompetanse.

Mål 5

Kongsberg er et samfunn med tillit, trygghet og evne til å håndtere kriser

Mål 6

Kongsberg kommune er en kunnskapsbasert, endringsdyktig og samskapende organisasjon

Prioriterende prinsipper:

- 5** Nye boligområder og utvikling av eksisterende områder skal bidra til helhetlige, funksjonelle og inkluderende nærmiljø med varierte boligformer, grønne møteplasser og sosial blanding.

- 6** Arealbruk skal støtte opp under grønn mobilitet og redusert bilavhengighet, med særlig vekt på barn, unge og eldre.

- 7** Vi skal samle funksjoner og legge til rette for 10-minuttersbyen i by og tettsteder.

- 8** Byutvikling i sentrum og tettsteder skal alltid kombinere økonomisk gjennomførbarhet med høy kvalitet i uterom, møteplasser og funksjonsmiks.

- 9** Høyere byggehøyder vurderes der det gir bedre arealutnyttelse uten å svekke bymiljø og bokvalitet.

- 10** Vi skal mobilisere lokale krefter og frivillighet i by- og stedsutvikling.

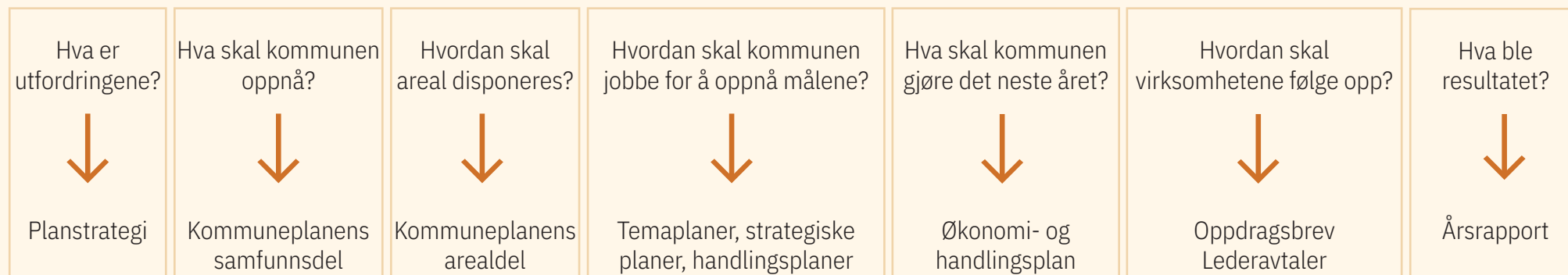
Støttende prinsipper:

- 11** Nabolag og nærmiljø skal utvikles som arenaer for fellesskap, trygghet og lokal tilhørighet.

- 12** Kommunens grøntarealer skal brukes til å styrke naturmangfold og blågrønne forbindelser.

- 13** Vi legger til rette for flere bilfrie soner og bedre forbindelser mellom bydelene.

- 14** Vi legger til rette for fleksible byrom med plass til lek, pop-up, arrangementer og uteservering.

- 15** Vi skal støtte utvikling av et levende byliv og reiselivsnæring gjennom planlegging og samarbeid.

- 16** Arealreserver for næring skal lokaliseres slik at de støtter verdiskaping og arealeffektiv utvikling.

Kommuneplanens rolle

Kommuneplanen er ikke løsningen på kommunens utfordringer, men starten på en felles innsats for å løse samfunnsflokene og nå samfunnsmålene.

Kommuneplanen er et overordnet styringsdokument som gir retning. Detaljer og konkret oppfølging blir gjort i videre arbeid og underliggende planer, og blir finansiert gjennom budsjettet.

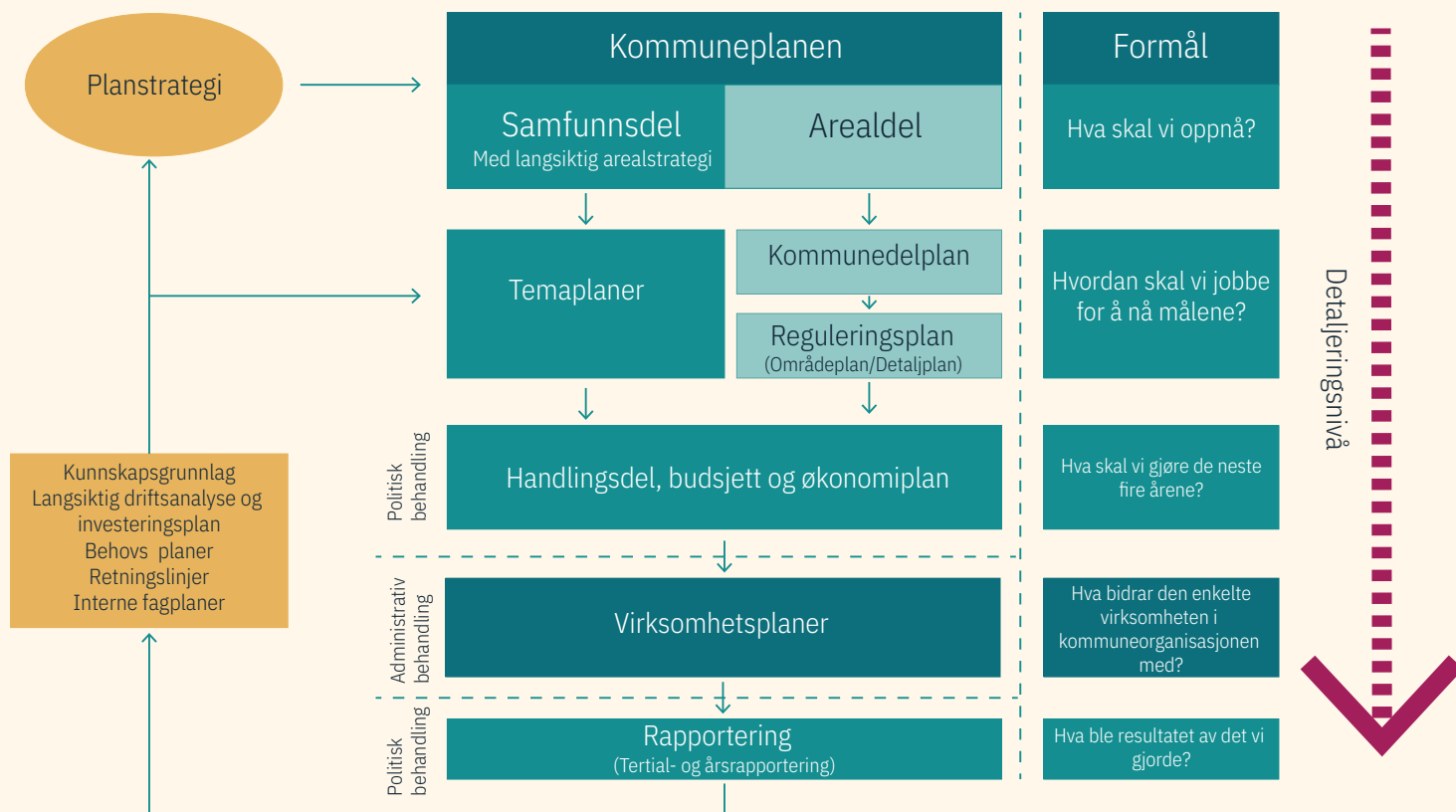
Hvordan følges KPS opp?

Det er viktig for kommunens helhetlige styring og planlegging at det er sammenheng mellom overordnede mål og konkrete tiltak.

De seks felles kommunemålene i KPS operasjonaliseres blant annet gjennom sektormål i budsjettet. Dette er underliggende mål som viser sektorenes bidrag for å nå de overordnede samfunnsmålene.

Til sektormålene er det knyttet resultatindikatorer som viser om kommunen er på riktig vei for å nå målene.

KPS skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen følges opp. I Kongsberg utgjør årsbudsjett og økonomiplan handlingsdelen. Den skal gi grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretisere tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Samskaping og medvirkning

Samskaping og medvirkning er avgjørende for at samfunnsdelen skal ha legitimitet og bli et styringsdokument som brukes aktivt. I tråd med anbefaling fra KS har vi lagt hovedvekten på samskaping med kommunestyret, støttet av et solid kunnskapsgrunnlag fra kommunens administrasjon. Politikerne har vært tett på prioriteringene gjennom hele prosessen og hatt mulighet til å skape eierskap til de beslutningene som skal tas.

KS anbefaler også at arbeidet organiseres i iterasjoner – flere runder der forslag utvikles, prøves ut i dialog med politikere og andre aktører, og bearbeides før neste runde. Denne arbeidsformen gir rom for læring, justering og forankring underveis, og bidrar til at planen blir et felles produkt. I Kongsberg har vi fulgt disse prinsippene.

Vi har balansert bred medvirkning med nødvendig fremdrift. Våren 2025 gjennomførte vi to politiske verksteder med kommunestyret og to administrative verksteder med bred deltakelse fra kommunens virksomheter. Vi har også arrangert temamøter og deltatt på arenaer som Idrettskonferansen, Pølser og politikk, Kongsberg Agenda og politiske gruppemøter. I tillegg har vi hatt egne møter med lokalt næringsliv og arrangert et åpent idéverksted for Vestsida bydel med deltakelse fra innbyggere, næringsliv, gårdeiere og politikere.

Høsten 2025 samler vi kommunens råd, bygdelag, næringsliv og andre sentrale aktører til et felles samskapings- og medvirkningsmøte før planforslaget sendes på høring. Høringsperioden gir alle mulighet til å komme med innspill før kommunestyret behandler samfunnsdelen endelig.

Gjennomførte tiltak:

- To politiske verksteder med kommunestyret
- To administrative verksteder med bred deltakelse fra kommunens virksomheter
- Presentasjon på politiske gruppemøter
- Presentasjon på Idrettskonferansen
- Presentasjon på Ungdomspolitisk dag
- Innlegg på Pølser og politikk
- Innlegg på Kongsberg Agenda
- Åpent idéverksted for Vestsida bydel

Forklaringer på ord og begreper som er brukt i kommuneplanens samfunnsdel

Arealdisponering: Hvordan vi bruker et område. Vi bestemmer hva som skal være boliger, næring, landbruk, rekreasjon eller andre formål.

Arealstrategi: Viser hvordan vi bruker arealer for å nå samfunnsmålene. Den inneholder prinsipper og kart som gjør at vi kan planlegge langsiktig og helhetlig.

Bærekraftsmålene: FNs 17 mål for å skape en mer sosial, miljøvennlig og økonomisk bærekraftig verden.

Blågrønne forbindelser/strukturer: Nettverk av parker, elver, bekker, skoger og andre naturområder. De er viktige for naturmangfold, klimatilpasning og rekreasjon.

Digital infrastruktur og cybersikkerhet: Systemene som gjør at digitale tjenester fungerer – og er trygge.

Energiinfrastruktur: Systemer som lagrer og frakter energi på en trygg måte.

Folkehelse: Hvordan befolkningen har det, og hva som påvirker helsen. Det handler om alt fra oppvekstvilkår, miljø og arbeid til fritid og livsstil.

Handlingsdel: Den delen av kommuneplanen som viser hva vi skal gjøre for å følge opp planen. I Kongsberg er dette budsjett- og økonomiplan, som gjelder for de neste fire årene.

Innbyggermedvirkning: At innbyggerne får delta i beslutninger som angår dem – for eksempel gjennom møter, høringer eller verksteder.

Klimarobust: At vi planlegger og bygger slik at vi tåler klimaendringer, for eksempel flom eller tørke.

Klimatilpasning: Tiltak som gjør oss bedre rustet for klimaendringer og reduserer skade når ekstremvær skjer.

Kommuneplanens arealdel (KPA): En juridisk bindende plan som viser hvordan vi skal bruke arealene i hele kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel (KPS): Den overordnede planen for kommunen. Den tar for seg utfordringer, mål og strategier for samfunnet og kommunen som organisasjon.

Medvirkning: Når innbyggere, næringsliv og andre aktører blir involvert i planlegging og utvikling.

Resultatindikatorer: Tall og målinger som viser om vi er på rett vei for å nå samfunnsmålene.

Samfunnsfloker: Vanskelige utfordringer som henger sammen og som ikke har én enkel løsning. Å løse en del av problemet kan skape nye problemer et annet sted.

Samfunnsmål: De seks overordnede målene vi styrer etter i Kongsberg. De viser hva som er viktigst for kommunen og samfunnet vårt.

Samskaping: Når kommunen samarbeider med innbyggere, næringsliv og frivillige for å finne bedre løsninger.

Sektormål: Mål som de enkelte virksomhetene i kommunen setter for å bidra til å nå samfunnsmålene.

Styringsdokument: Et dokument som forklarer hvem som har ansvar for hva, og hvilke regler og retningslinjer vi må følge.

Tildelingsbrev: Årlige brev fra kommunedirektøren til kommunens virksomheter. De sier hvilke oppgaver og prioriteringer virksomhetene skal ha i året som kommer.

10-minuttersbyen: Vi planlegger by og tettsteder slik at de fleste kan nå hverdagsfunksjoner som skole, butikk og fritidstilbud til fots eller med sykkel på ti minutter.